

MERGINŲ IR VAIKINŲ
PSICHOSOCIALINIAI SKIRTUMAI IR
YPATUMAI, DIRBANT SU
SKIRTINGOS LYTIES SPORTININKAIS

Doc. dr. Ilona Tilindienė

LYČIŲ SKIRTUMAI

- ❖ **Biologiniai**
- ❖ **Psichologiniai**
- ❖ **Socialiniai**

Verbaliniai sugebėjimai

- Abi lytys nesiskiria savo vidutiniais verbaliniais gebėjimais, kurie vertinami skaitymo supratimo ir analogijų testais (Hyde ir Linn, 1988).
- Tačiau berniukai dažnai vėliau pradeda kalbėti. Pagalbinėse skaitymo klasėse berniukų yra tris kartus daugiau negu mergaičių (Finucci ir Childs, 2001).
- Merginos turi platesnį žodyną ir daugiau pasako žodžių.

Mąstymas

- Merginų, abstraktus, vaizdinis, vientisas, labiau priklausomas nuo jausmų, instinktų, intuityvesnis.
- Vaikinų – konkretus, kritinis, pagrįstas logika. Mąsto, jog taip kaip jie mąsto, turi mąstyti visi.

Interesai

- Merginų – siauresni, bet gilesni. Vyrauja humanitariniai, meniniai.
- Vaikinų – platesni, susiję su abstrakčiomis problemomis. Būdingas siekis nugalėti, valdyti, būti dinamiškam. Sportas.

Orientacija į sėkmę

- Merginoms svarbesnė tarpusavio santykių sėkmė, tuo tarpu vaikiniams, asmeniniai laimėjimai

Sutelktumas

- Jaunesnėse klasėse mergaičių grupės sutelktumas yra didesnis nei berniukų, tačiau nuo penktos klasės (ir suaugusiojo amžiuje) berniukų grupės sutelktumas yra didesnis nei mergaičių.
- Mergaitės, ateidamos į mokyklą greičiau užmezga kontaktus viena su kita nei berniukai, bet tie kontaktai yra mažiau tvirti ir greitai nutrūksta vidurinėse ir vyresnėse klasėse.
- Merginos dažniausiai išstumiamos iš grupės dėl charakterio ypatumų, o vaikinai – temperamento ar intelekto ypatybių.

SOCIALINIO SUVOKIMO SKIRTUMAI

- Merginos labiau nei vaikinai yra išvysčiusios socialinio suvokimo gebėjimus.
- Moteriškos lyties atstovės tiksliau prisimena žmogaus išorę (ūgį, akių spalvą, kūno sudėjimą ir pan.), detaliau apibūdina kitą žmogų nei vaikinai (apibūdinamos asmenybės bruožus, bendravimo būdą, intelektines pašnekovo ypatybes).
- Vaikinų daugžodžiavimas interpretuojamas kaip jų asmenybės trūkumas, o moterų – kaip norma.

Empatija

- Nustatyta, kad moterys geriau supranta žmonių emocinius ženklus, yra empatiškesnės.

Konformizmas

- Merginos – paklusnesnės, labiau linkusios neišsiskirti, labiau linkusios neprisiimti atsakomybės, eksperimentuoti ir rizikuoti.
- Vaikinai – neryškus konformizmas (išskyrus paauglystę). Didesnis savarankiškumas. Nepaklusnumas.

Problemų sprendimas

- Vaikinai geriau sugeba sugriauti sistemas, naujai pažvelgti į problemos sprendimą.
- Vaikinams būdingi didesni gebėjimai išvengti problemos konteksto įtakos, jie labiau linkę vartoti plačias sąvokas, sutelkti dėmesį į pagrindines ypatybes, o ne į nereikšmingas.

Santykiai su bendraamžiais

- Tos pačios lyties asmenų žaidimams būdingas ilgesnis laikas, mažesnis konfliktų skaičius.
- Santykiai tarp berniukų kuriami remiantis organizacinių gebėjimų pripažinimu, teigiamo rezultato pasiekimu, savo nuomonės "atstovėjimu", gebėjimu apginti save.
- Mergaičių santykius su kitomis mergaitėmis skatina išorė/išvaizda, vidinės savybės.
- Vieno berniuko dalyvavimas mergaičių žaidimuose veiklos netrikdo, bet antro pasirodymas sukelia rungtyniavimą ir ginčus tarp vaikų.

Santykiai su bendraamžiais

- Mergaičių žaidimai vyksta mažesnėse grupėse, juose mažiau agresyvumo, daugiau abipusės simpatijos ir konfidencialumo.
- Mergaitėms kitų žmonių nuomonė apie jas yra reikšmingesnė nei berniukams.
- Berniukai irgi priima mergaites į savo žaidimus, bet nemėgsta kai jų būna daug, be to jie nepriima mergaičių, kurios jiems yra emociškai atstumiančios.
- Berniukams savo lyties bendraamžiai turi daugiau įtakos nei mergaitėms.
- Berniukai labiau linkę rinktis mažiau pasiekusius draugus ir vengia daugiau pasiekusių, mergaičių grupėje stebima priešinga tendencija.

Elgesys konfliktinėse ir frustruojančiose situacijose

- Merginos prasčiau tvarkosi su emocinėmis problemomis ir iškylančiais sunkumais, stipriau išgyvena asmeninius konfliktus.
- Vaikinai stengiasi atsiriboti nuo depresyvių emocijų, koncentruotis ties kuo nors kitu, pvz.: fizine veikla, kad tokiu būdu išsklaidytų iškilusią neigiamą įtampą.
- Merginos yra kantresnės ir labiau siekia kompromiso, greičiau linkusios apsiverkti, vaikinai – dažniau renkasi "aštrius" išsireiškimus ir keikiasi.

Agresyvumas

- Nuo 5 metų išryškėja didesnis vaikinų agresyvumas. 9-10 metų berniukai rodo daugiau agresyvumo nei tokio amžiaus mergaitės (vertinant tiek fizinę, tiek žodinę agresiją).
- Vaikinai yra labiau linkę dominuoti, yra atkaklesni, energingesni, aktyvesni, labiau priešiška nusiteikę, destruktivesni.

Agresyvus elgesys

- Skiriasi vaikinų ir moterų agresijos suvokimas. Moterys agresiją suvokia kaip emocijų išraišką, emocinės įtampos pykčio metu išraišką.
- Vyrų agresiją suvokia kaip instrumentą (būdą, priemonę), laikydami ją elgesio modeliu.
- Skiriasi vaikinų ir moterų savijauta po agresijos išreiškimo. Vyrų paprastai mažiau išgyvena kaltę ir nerimą, moterys nerimauja, kad agresyvumas gali atsisukti prieš jas pačias. Po agresijos jos dažniausiai jaučiasi kaltos ir išgyvena baimę.

Sporte svarbūs skirtumai

- ✓ Merginų geriau išsivystęs verbalinis (susijęs su kalba) intelektas, o vaikinų - vaizdinis – erdvinis
- ✓ Merginos labiau domisi žmonėmis, vaikinai – daiktais

Sporte svarbūs skirtumai

- ✓ Vaikinams mielesnė grupinė veikla, o merginos teikia pirmenybę žaidimams mažose grupelėse
- ✓ Merginos, labiau nei berniukai, orientuotos bendravimui, lyčių santykiams
- ✓ Vaikinai yra fiziškai agresyvesni ir impulsyvesni
- ✓ Vaikinai labiau orientuoti į laimėjimus

Sporte svarbūs skirtumai

- ✓ Mergaitės efektyviau geba planuoti ir organizuoti savo darbus nei berniukai. Taip pat jos geriau pritaiko savo įgūdžius įvairiuose dalykuose.
- ✓ Berniukai dažniau atlieka nežinomus ir sunkius pratimus, net tada, kai nežino kaip juos atlikti. Mergaitės dažniau paprašo pagalbos.
- ✓ Berniukai linkę pirmiau veikti, vėliau galvoti, o mergaitės patinka pirmiau apgalvoti prieš darant ir jos yra lėtesnės praktinėje veikloje.

Ačiū už dėmesį

•